לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה ח.

ר' יהושע סבר ילפינן ממשה. להקדיר שבת מחלה הלכך יתפלל י"ח תחלה לאיכא לשבת בתחלתן: **דרב נוכריה.** גדולת מעשיו וחכמתו רבה ונאה לו לשבח ולהעדיף בשבחו של מלך מלכי המלכים אבל אינם בעצמה מיחזי כיוהרא: **מעין כל ברכה וברכה.** אם היה משבח תלמודו מתרץ בחזון הדעת אם בעל תשובה הוא מתרץ בהרולה בתשובה וכן כולן: **מתני' ואלו אידיהן.** דאסורין ג' ימים לפניהן: **קלנדא וסטרנורא.** טולהו מפרש בגמרא: **ויום הולדה.** של מלך עושין כל בני מלכותו יום איד משנה לשנה ומקריבין זבחים: **שריפה.** שהרפו עליו כלי תשמישו כדרך המלכים: **יש כה עבודה כוכבים.** כלומר אותו היום עובדין עבודת כוכבים והוא להן יום איד וכן משנה לשנה כל ימי (ד) בנו. וכבל הגך דתפיגין הכא תשיבי ליה ואסור ג' ימים לפניהן: **אבל יום שגלחה וקנו כו'.** שאין זמן קבוע לרגיש אלא כל אחד ואחד כשמגלח עושה יום איד: **כלוריאו.** כשמספר פעמים הרבה מנין בלורית מאחריו ומגלחה משנה לשנה ויום שמגלחה עושה יום איד: **ויום שעלה מן הים.** מקריב זבחים לעבודת כוכבים על דבר שיעלו. ובכל הגך אינו אסור אלא אותו היום ולא לפניו ולא לאחריו דלא תשיבי כולי האי: **גמ' אחר הקופה.** היא תקופת טבת והיו עושין ח' ימים לרופין איד כדלקמן: **וסימנך.** שלא תתליף לומר קלנדא קרי אותן דלפני התקופה: **אחור וקדם נרתני.** אחור כתיב בריש"א (ה) מתני' נמי הכי דלאחר התקופה תנא בריש"א: **יום שתמעט והולך.** מתשרי ועד טבת: **הא חזא ליה יומי אריכי.** כיון תקופת תמוז והיה לו לידע שמנהגו של עולם הוא: **שקרניו קודמות לפרסותיו.** דאמר מר (ה) כל מעשה בריאות בקומתן נבראו שור עם קרניו מגולגלין וכיון שיצא ראשו תחלה נמצאו קרניו קודמות לפרסותיו: [**ותיטב לה' משור פר.** אמר דוד ותיטב לה' תפלתי משור שביום שהיה שור והיינו אותו יום שנולד כדכתיב[1] שור או כשב וגו' הרי עשוי ונגמר כפר שהוא בן ג' שאפילו מקריבו לא חסר): **רומי שעשה קלנדא.** תקנו אותו יום להקריב זבחים וכל עיירות הסמוכות לה לרומי יודעין אנו שהן משתעבדות לה לרומי ליתן המס ולהביא להן כל צרכיהן אבל אותן עיירות אין עושין קלנדא מי הוי אסור לשאת ולתת עמהם דימא הואיל ומשועבדות לרומי יש לומר מה שהן קוין עכשיו יבאו לרומי להקרינן בני רומי: **או מוסרות.** הואיל ואין מקריבין הן ואין יום איד זה שלהן: **לעובדיה.** בני רומי: **היא עצמה.** כלומר כל עצמה של איסור אינה אלא לעובדיה: **וסטרנליא וקרטסים.** סיפא דברייתא וכולהו מפרש לקמן: **עובד כוכבים.** כיון משהה בנו פלא לעבודת כוכבים על שהגיע לכך: **אף אנן נמי תנינא.**

כרבי יוחנן דעיירות המשועבדות מותרות: **אלא אותו היום למעוטי מאי.** פשיטא דמי שלא גילח היום ושאר עובדי כוכבים שלא עלו בו ביום מן הים מותרין: **אלא לאו למעוטי אנשים משועבדים.** לאותו היום דמותרין דלא אמרינן מאן[6] דזבני ממנו ליה למפלה: **בטברה.** כלומר בלא כווה ואין[6] שמים על לב: **וקרא לך.** [6]משמע שאתה קרוי לו מעולה אמי על אכילתך כאילו הוא מזבחו: כל

אם בא לומר אחר תפלתו אף כסדר יוה"כ אומר. משמע אבל בתמיעה תפלתו לא ומה שנהגו עתה בתעניות ב' וה' שנהגין להאריך בפסוקי דזמרה ובפליטות בברכת סלח לנו איכא למימר דליכול שאני מידי דהוה אהא דאמרינן (ברכות ד' לד.) אל יעמוד אדם לרכוז לא בג' דאשונות ולא בג' אחרונות והא קמן שנהגו קדוכין בג' דאשונות אלא לאו שמע מינה דלכול שאני[7]: ה"ג ר"ת **מקרן** כתיב. [8]מי אין גרלה לו דמקרן גרלה קרן אמת יותר ממקרין: מכי

רבי יהושע סבר ילפינן ממשה ור"א סבר לא ילפינן ממשה שאני משה דרב גוברייה וחב"א לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה [6](אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה) אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל [1]אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר [2]א"ר הייא בר אשי אמר רב [3]אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה [4]אם יש לו חולה בתוך ביתו אומר בברכת חולים ואם צריך לפרנסה אומר בברכת השנים אמר ר' יהושע בן לוי אע"פ [5]שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל [6]אם בא לומר אחר תפלתו אפילו בסדר יוה"כ אומר: **מתני' [7]**ואלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדא וסטרנורא וקרטיסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום הלידה ויום המיתה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [8]כל מיתה שיש בה שריפה יש בה עבודת כוכבים ושאין בה שריפה אין בה עבודת כוכבים [9]אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא מבית האסורין (א) [10]ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד: **גמ' [11]**אמר רב חנן בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרנורא ח' ימים לפני תקופה וסימנך [1]אחור וקדם צרתני וגו' [2]ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחוזר לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלו ימים טובים הוא קבעם לשם שמים והם קבעום לשם עבודת כוכבים בשלמא למ"ד [3]בתשרי נברא העולם יומי זוטי חזא יומי אריכי אכתי לא חזא אלא למ"ד [4]בניסן נברא העולם הא חזא ליה יומי זוטי ויומי אריכי [דהוי] זוטי כולי האי לא חזא ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה עליו חמה אמר אוי לי שבשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים היה יושב [בתענית] ובוכה כל הלילה וחזה בוכה כנגדו כיון שעלה עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא עמד והקריב [5]שור שקרניו קודמין לפרסותיו שנאמר [2]ותיטב לה' משור פר מקרין מפרים (ב) [3]ואמר רב יהודה אמר שמואל שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה [לו] במצחו שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרין מפרים מקרין תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק מקרן כתיב [4](אמר) רב מתנה רומי שעשתה קלנדא וכל העיירות הסמוכות לה משתעבדות לה אותן עיירות אסורות או מותרות רבי יהושע בן לוי אמר [5]קלנדא אסורה לכל היא רבי יוחנן אמר [6]אין אסורה אלא לעובדיה בלבד [7]תנא כוותיה דר' יוחנן אע"פ שאמרו רומי עשתה קלנדא וכל עיירות הסמוכות לה משתעבדות לה היא עצמה אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד [א] סטרנליא וקרטסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום שהומלך בו מלך לפניו אסור אחריו מותר [8]ועובד כוכבים שעשה (בו) משתה לבנו אין אסור אלא אותו היום ואותו האיש אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא דקתני יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא בו מבית האסורין (ג) אין אסור אלא אותו היום בלבד ואותו האיש בשלמא אותו היום לאפוקי לפניו ולאחריו אלא אותו האיש לאפוקי מאי לאו לאפוקי משעבדיו ש"מ תניא [9]רבי ישמעאל אומר ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן [10]כיצד עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו אע"פ שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים שנאמר [1]וקרא לך ואכלת מזבחו ואימא עד דאכיל אמר רבא אם כן נימא קרא ואכלת מזבחו מאי וקרא לך משעת קריאה הלכך כל

מסורת הש"ם

(א) [כרב אלפס ליתא לכל זה וכאלמנות פ' דיקבל סי' מו לר' מרדי אלא ס"ש אלכה כדברי מכמיים. (ב) [בכרכות לא. ע"ש היטב]. (ג) [שם ע"ש]. (ד) [לעיל ו.]. (ה) [לקמן יד.]. (ו) [עי' כתדר"ג פ"ח]. (ז) [כ"ר יז:]. (ח) [שם יא.]. (ט) [חולין ס. ע"ש]. (י) שמת מה: חולין ס.. (כ) [ל"ל נמי וכ"ל כרי"ף וכהרא"ש]. (ל) [ל"ל תניא]. (מ) [לקמן יד.]. (נ) [מתוס' פרק ה כ"ב ומהטוס דר' נתן פכ"ו איתא ר' שמעון בן אלעזר וכ"ל כרב אלפס וכהרא"ש]. (ס) [חולין ס.]. (ע) [ירקא כב.]. (פ) [מלר רש"ש]. (צ) כפ"ש: לקין. (ק) [כפי מפעבן]. (ר) [ועי' תוס' ברכות לד. ד"ה אלו ישאלו]. (ש) עי' מהרי"ם על דברי המוס'.

גליון הש"ם

גמ' אע"פ שאמרו שואל אדם צריכו בשומע תפלה. עי' תענית יד ע"ב כרש"י ד"ה בשומע תפלה וע"ש: שם קלנדא אסורה. פירש"י שמכינים לרומי להקרינן בני רומי. ק"ל הא הוי לפני דלפני דשרי כדלקמן דף יד ע"א (ועי' כהגרי"ש יו"ד סי' קלט ס"ק נב):

הגהות הב"ח

(א) בסנהד מנית האסורין (ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו) תמ"מ וכ"כ פ"א אין בו מקרן מפרים: (ב) גמ' מקרן מפרים ברישא מקרין ודבר מפרים אמר כל"ל ואות ר' נמחק: (ג) שם מנית האסורין (ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו) אין אסור אלא. נ"ב כן הוא בס"מ: (ד) רש"י ד"ה יש כה וכו' כל ימי (בנו) תו"מ וכ"כ פ"מ בביתו: (ה) ד"ה אחור וכו' ומתניתין נמי האיר דלאחר התקופה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא לעובדיה כלבד סטרנליא נמחק כ' נקודות הספק (שבדפו"י קדום אלא סטרנליא):

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) תוס' ד"ה מקרן כתיב. כי אין גרלה לו דמקרן גרלה קרן אמת יותר ממקרן. נ"ב וי"ל מי היכי דמקרין יש לפרש על שם דכר ר"ל כעל קרנים ה"נ יש לפרש מקרן לו מקרן נ"ל ודו"ק:

מוסף רש"י

אינו אסור. לשאת ולתת עמו, אלא אותו היום. משום דמקריב הוא היום לעבודת כוכבים ואינו השאת ומתן (לקמן יז:).

עין משפט נר מצוה

כח א ב ג מי' פ"ו מהל' תפלה הל' (כ) ג סמג עשין יט טוש"ע ח"מ סי' קיט סעיף ו:

כט ד ה מי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכה ה ועיין כהשגות סמג לאין מה טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף ז:

ל ו מי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

לא ז מי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע י"ד סי' קנב סעיף ו:

תורה אור השלם

1. אֲחוֹר וְקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה:
תהלים קלט ה
2. וַתִּיטַב לֵיהוָה מִשּׁוֹר פַּר מַקְרִן מַפְרִיס:
תהלים סט לב
3. פֵּן תִּבְרַת בְּרִית לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ:
שמות לד טו

רבינו חננאל

ר' יהושע סבר ילפינן ממשה. ור' אליעזר סבר לא ילפינן ממשה. דמשה רב גוברייה. וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה. אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ואסיקנא הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ואם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה שרי. וכן אם יש לו חולה בתוך ביתו מזכירו בברכת החולים. ואם צריך לפרנסה מזכיר בברכת השנים. ואם בא לומר אחר תפלתו כסדר וידוי יום הכפורים אומר: **מתני'** אלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדס: **גמ'** אמר רב (חנן) בר רבא קלנדס ח' ימים אחר תקופת טבת. סטרנליא ח' ימים קודם תקופת טבת. וסימנך אחור וקדם צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה:) צר ואור חשך בעריפיה: **ת"ר** לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדיין לא ראה יום קצר כולי האי. ואליבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי בשביל שסרחתי עולם מתשיך והולך. וזו היא (מיתה) שנקנסה עלי (מן השמים) התחיל להתענות נתענה ח' ימים. בסוף ח' ימים נפלה תקופת טבת. התחיל היום להאריך עשה ח' ימים ימי שמחה אחר התקופה כנגד ח' ימים תענית שעשה לפני התקופה. לשנה אחרת ראה שדרך העולם הוא להיות זמן ידוע ימים ארוכים וזמן ידוע ימים קצרים. ועשה ח' ימים (תענית) וח' ימים ימי שמחה הוא קבען לשמים והם קבעום לעבודת כוכבים עכשיו (נמחקו בכ"י כמו בי תיבות) אומר בתקופת טבת (נמחק כמו תיבה אחת) וכיון שגולר חזר השמש ונתארך היום: פי' קלנדס. בלשון יון טוב יום כלומר קלון דאמר. ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה החמה אמר (אוי לין בשביל שסרחתי עולם מחשיך וחזור לתוהו ובהו. וכיון שעלה עמוד השחר אמר מנהג העולם כך. עמד והקריב שור שקרניו קודמות לפרסותיו. כלומר דרך ארץ נולד קטן ומגדיל וכשמתגדל צומחין קרניו. זה יצא מן הארץ גדול וצמח מראשו ויצאו קרנותיו קודם לרגליו. ורב אמר קרן אחד היה לו במצחו. ר' יהושע בן לוי אמר קלנדס לכל אסורה. ר' יוחנן אומר אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד. הגיא כוותיה דרבי יוחנן אף על פי שאמרו רומי שעשתה קלנדס וכל עיירות המשתעבדות לה. קלנדס אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד. וסטרנליא. פי' ביירושלמי שנאה טמונה. אמר רב אשי מתניתא נמי דיקא כר' יוחנן דאמר משתעבדות לה לא דתנן יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא בו מבית האסורין אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש. בשלמא אותו היום דאי אלא אותו האיש למאי איצטריך. לאו למעוטי משעבדיו ש"מ. תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר (ישראל) שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן. כיצד עובד כוכבים שעשה משתה בנישואין לבנו וזימן כל היהודים שבעירו אע"פ שאוכלין ושותין

(6) גרלה דל"ל יום שמתמעט והולך והלכה דמי"ד כגיסן נברא העולם מ"מ עדיין לא רלה יום קצר כולי האי.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com